

Til menighetsrådene og de kirkelige fellesrådene

KIRKERÅDETS GODKJENNING AV NYE KIRKER – VEILEDNING OG RETNINGSLINJER FOR SAKSBEHANDLINGEN

I medhold av kirkeordningen § 23 fjerde ledd skal Kirkerådet godkjenne oppføring av ny kirke. Det samme gjelder tomt til oppføring av kirke, tegninger, kostnadsoverslag og finansieringsplan. Kirkerådet har overtatt departementets rolle som godkjenningssinstans, jf. kirkeloven § 21.

De kirker som godkjennes av Kirkerådet i medhold av nevnte bestemmelse, vil få status som kirke i kirkerettslig forstand, jf. kirkeordningen § 19, og vil bli omfattet av det særskilte regelverket for kirker. I dette rundskrivet ønsker Kirkerådet å gi veiledning, anbefalinger og retningslinjer om de viktigste elementer i saksbehandlingen, og om hva en søknad skal inneholde.

Kirkerådets kirkebyggrådgiver vil kunne bistå søker med råd og veiledning. Det anbefales å ta tidlig kontakt for å planlegge søknadsprosessen.

1. Søknadsprosedyre i to trinn

Til forskjell fra departementets tidligere praksis ved godkjenning av nye kirkebygg, vil Kirkerådet dele sin godkjenning i to trinn: først behandles valg av tomten, deretter utforming av bygg og finansiering av dette. Kirkerådet mener dette svarer best til kirkeordningens bestemmelse i § 23.

Godkjenning av tomt for ny kirke vil da bli gitt når valg av tomt faktisk avgjøres lokalt og når dette valget kan påvirkes av Kirkerådet. I mange tilfeller kan det gå flere år fra tidspunktet der tomten blir satt av til ny kirke og frem til byggeprosjektet er modent for godkjenning.

For pågående saker der tomten allerede er bestemt, for eksempel gjennom vedtatt reguleringsplan, vil Kirkerådet akseptere at godkjenning av tomt behandles under ett sammen med godkjenning av selve kirkebygningen og finansieringen av den. Dersom det skal anlegges ny gravplass sammen med en ny kirke, må det være en egen prosess for godkjenning av gravplassen. Se gravplassloven § 4 første ledd.

2. Tidspunkt for søknaden – hvor modent bør prosjektet være?

Trinn 1 - tomten

Ved søknad om godkjenning av tomt, vil planene for den nye kirken typisk være nokså skissemessige. Fokuset i denne fasen er beliggenheten og en overordnet vurdering om aktuelle tomter kan være egnete som kirketomt. Det er likevel viktig å ha definert de viktigste premissene for nybygget, herunder et realistisk romprogram for kirken. En enkel volumstudie vil være til stor hjelp for å vurdere om det er plass til de ønskete funksjonene på tomten.

Prosessene som leder frem til at kommunen setter av en tomt til en ny kirke, vil variere fra sted til sted. Initiativet vil som regel komme fra den lokale menigheten som fremmer behovet for et nytt kirkebygg. Målet må være å få forankret det nye kirkebygget i kommunens planverk, det vil si i kommuneplan og der nødvendig i en egen reguleringsplan. Tidspunkt for søknad om Kirkerådets godkjenning av tomten bør være koordinert mot pågående planprosesser og eventuelle forhandlinger om tomtekjøp. Kirkerådets godkjenning bør søkes *før* de lokale prosessene er kommet til en endelig konklusjon, men heller *ikke* før det er tilstrekkelig realisme i planene. Når det søkes om Kirkerådets godkjenning av tomt, skal søknaden gjelde for én tomt som både menighet, kirkelig fellesråd og kommune har blitt enige om. Dette betyr at alternativvurderinger skal være avsluttet, og de skal ikke fremlegges for Kirkerådet til avgjørelse.

Trinn 2 - kirkebygget

Søknad om Kirkerådets godkjenning av selve kirkebygget leveres *før* rammesøknad sendes kommunen, *etter* avsluttet skisseprosjekt og i løpet av forprosjektfasen. Kirkelig godkjenning legges deretter ved rammesøknad til kommunen. Det forutsettes at det på dette tidspunktet er engasjert en arkitekt for prosjektet, at det er satt opp en prosjektorganisasjon og at prosjekteringen er i full gang. Prosjektet har i denne fasen en egen dynamikk. Søknadsprosessen må planlegges i forhold til prosjektets fremdrift, og det må unngås kostbare forsinkelser.

Kirkemøtets vedtak i sak KM 15/15 – Prinsipper for kirkebygg – vedtaks punkt 5 vil legge visse føringer for Kirkerådets utøvelse av sin myndighet. I vedtaket heter det at

Kirkebygg skal som hovedregel være et selvstendig bygg som eies av soknet. Kirke nr. 2 i soknet kan være del av et annet bygg, under forutsetning av at denne delen av bygget eies av soknet.

Innhold i søknadstegninger som sendes Kirkerådet skal ikke avvike vesentlig fra rammesøknadstegninger som senere sendes kommunen. Utforming av bygget både innvendig og utvendig må komme tydelig frem og være omforent i prosjektgruppen. Alternativvurderinger skal være avsluttet og konkludert. Romstørrelser og plassering av rom i forhold til hverandre skal være fastlagt. Bæresystem og tekniske hovedføringsveier skal være ferdig prosjekterte av ansvarlig prosjekterende med kompetanse i fagfeltene.

Kirkerådet skal ved godkjenning av kirkebygget ta stilling til en overordnet plan for utstyr og inventar, herunder liturgisk inventar, møbler og kunst. Utformingen av

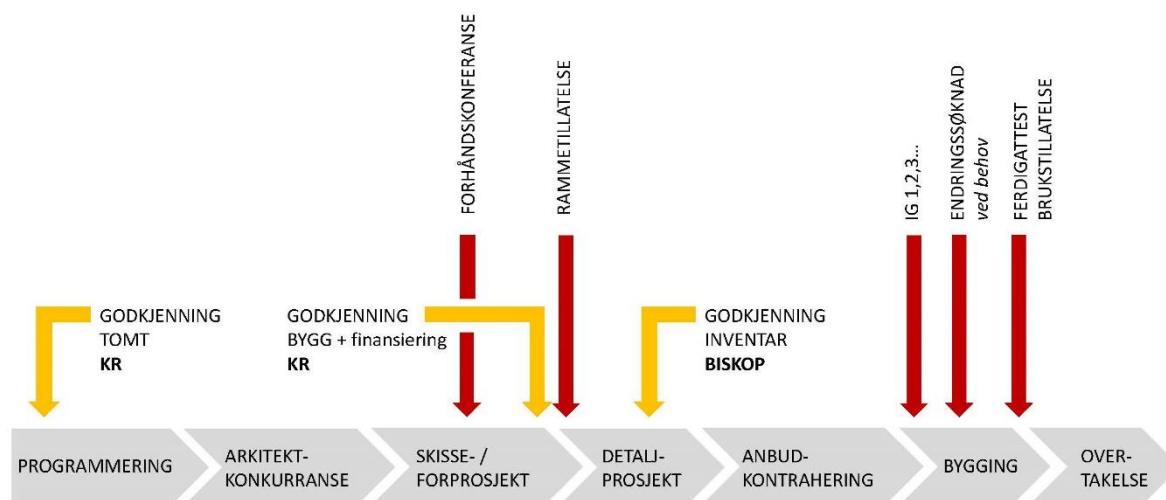
inventar, utstyr og kunst i kirkerommet godkjennes av biskopen på et senere tidspunkt, typisk i detaljprosjektfasen.

Kirkemøtet har i 2021, sak 51/21 vedtatt at Den norske kirke skal redusere egne utslipp og miljøbelastning gjennom blant annet å:

prioritere bærekraft og utslippsreduksjoner i forvaltning av kirkebygg og -vektlegge klimafotavtrykk ved nye kirkebygg.

Det forventes derfor at søknader om nye kirkebygg omfatter en grundig bærekraftstrategi som redegjør konkret for prosjektets miljømål og for tiltakene som velges for å nå målene. Etterlevelse av energi- og miljøkrav i de til enhver tid gjeldende offentlige lover og regler anses som absolutt minimumskrav for Kirkerådets godkjenning. For å etterleve Kirkemøtets vedtak oppfordrer imidlertid Kirkerådet alle byggherrer ved nybygg-prosjekter til å sette seg miljømål ut over forskriftskrav. Miljøsertifisering av det nye kirkebygget kan i denne forbindelsen være et godt verktøy til å utvikle og dokumentere byggets miljøkvaliteter.

Illustrasjonen nedenfor viser nødvendige kirkelige og kommunale godkjenninger i løpet av byggesaken, satt opp mot typiske prosjektfaser. Reguleringsprosesser, som kan ligge før eller delvis parallelt med de viste fasene, er ikke tatt med i tidslinjen. Forskjellige entreprisformer og valg av prosjektorganisasjon kan føre til at fase-diagrammet vil være forskjellig fra prosjekt til prosjekt. Illustrasjonen må leses som en prinsipiell fremstilling.

3. Nærmere om saksgangen

Søknad med vedlegg sendes Kirkerådet. Både valg av tomt og kirkebygget skal godkjennes av Kirkerådet i et av dets regulære møter.

Det er viktig å planlegge søknader med hensyn til Kirkerådets møteplan. Søker bør derfor tidlig sikte inn på et møte der søknaden ønskes behandlet. Komplette søknader skal leveres minst seks uker før vedkommende Kirkerådsmøte.

Kirkerådets godkjenning vil kunne inneholde nærmere bestemte vilkår og andre føringer.

Det er ikke uvanlig at det kan bli endringer i prosjektet etter at en søknad er godkjent. I forbindelse med sin godkjenning vil Kirkerådet derfor delegere ansvar for godkjenning av eventuelle endringer i prosjektet til biskopen.

Slik delegering vil i så fall gjelde endringer som berører punkter som er behandlet i søknaden og/eller godkjenningen. En parallell her er kommunens krav om endringssøknad ved endringer som berører forhold som er omtalt i rammetillatelsen eller i plan- og bygningsloven med forskrifter og veiledning.

Kirkebyggrådgiveren vil uansett følge prosjektet og være tilgjengelig for å diskutere håndtering av konkrete endringer som oppstår i prosjektet.

4. Råd og anbefalinger for en god prosess

Kirkerådet anbefaler sterkt at prosjektledelsen tidlig etablerer en god *prosjektplan* og at den holdes oppdatert som et levende styringsdokument gjennom alle prosjektfaser.

Prosjektplanen skal definere prosjektets mål, roller og organisering, samt sette rammene for ressursbruk, bemanning og fremdrift.

I en overordnet fremdriftsplan bør søknadsprosessene og milepælene for innlevering av søknader vises, og avhengighetene mot prosjekteringen må identifiseres. Dette gjelder både søknader til kirkelige og til kommunale myndigheter.

Både byggherre/prosjekteier og arkitekt bør etablere god kontakt med kirkebyggrådgiveren som vil fungere som «sparringspartner» gjennom prosjektet.

Det er viktig å sette av nok tid og ressurser til søknadsarbeid. Kirkebygg skiller seg fra andre byggeprosjekter ved at flere myndigheter enn ellers skal inn i saken og godkjenne i henhold til ulike regelverk. Det kan ikke tas for gitt at alle arkitekter er fortrolige med kirkelig regelverk eller kirkelige regler og tradisjoner for kirkebygg. Her kan en tidlig gjennomgang med kirkebyggrådgiveren være viktig for å etablere en felles forståelse.

5. Krav til dokumentasjon

Søknad trinn 1: godkjenning av tomt

Følgende dokumenter skal følge med søknaden om godkjenning av tomt for ny kirke:

- Relevante vedtak i menighetsråd
- Relevante vedtak i kirkelig fellesråd
- Relevante vedtak i kommunen så sant de foreligger på søknadstidspunktet. Alternativt beskrives kommunens medvirkning i prosjektet i redegjørelsen.
- Biskopens uttalelse.
- Redegjørelse (skriftlig, med tegninger der hensiktsmessig):
 - Hvorfor er tomten valgt for kirken? Besvarelsen kan med fordel utformes som en enkel stedsanalyse. Forhold som beliggenhet i soknet, adkomst, fjernvirkning, ev relasjon til historiske kirker og kirkesteder i soknet mm skal belyses.
 - Behovet for ny kirke i soknet – medlemsgrunnlag, kirkelig aktivitet, ev. andre kirker i soknet
 - Foreløpig romprogram
 - Vurdering av plassbehovet til den nye kirken i forhold til tomtens størrelse, form og topografi.
 - Illustrasjonsprosjekt med tiltenkt volumoppbygging dersom det foreligger på søknadstidspunkt.
 - Opplysninger om prosessene rundt tomtevalg: status for kommunal regulering, tomtekjøp eller tomt i kirkens eller kommunens eie, eventuelt makeskifte e.l.
 - Ved kjøp av ny kirketomt: Redegjør for finansieringen av kjøpet og for risikovurdering for det tilfelle at kirkeprosjektet må innstilles.

Søknad trinn 2: godkjenning av kirken med “tegninger, kostnadsoverslag og finansieringsplan”

I trinn 2 av søknadsprosessen skal følgende dokumenter leveres:

Skriftlig del

- Søknadsbrev
- Ved utskilling av nytt sokn, relevant vedtak i bispedømmerådet
- Relevante vedtak i menighetsråd / menighetsmøte. Det er et formelt krav i kirkeordningen § 14 annet ledd at menighetsmøtet skal gis anledning til å uttale seg.
- Relevante vedtak kirkelig fellesråd
- Relevante vedtak i kommunen, for eksempel vedtatt kommuneplan eller reguleringsplan, budsjettvedtak eller andre bindende vedtak om finansiering av kirken.
- Biskopens uttalelse
- Prosjektbeskrivelse som redegjør for:

- Behovet for ny kirke i soknet – medlemsgrunnlag, kirkelig aktivitet, ev. andre kirker i soknet (oppdatert i forhold til søknad om godkjenning av tomt).
 - Antall sitteplasser i eventuelt eksisterende kirke og i planlagt ny kirke: minst 200 / maks 500, jf. kirkeordningen § 23 andre ledd. Eventuell begrunnelse hvis det bes om unntak i medhold av § 23 tredje ledd.
 - Romprogram og funksjonskonsept (arbeidskirke, «klassisk» kirke, flerbruks- eller sambrukskonsept m.m.).
 - Ved planlagt sambruk mellom menighet og for eksempel kommunen må det redegjøres for eierforhold for bygg og tomt. Herunder eierform: eneeie eller sameie.
 - Arkitektonisk konsept
 - Konseptuelle tanker om utforming av det liturgiske rommet
 - Materialpalett – hovedmaterialene i fasade og viktige innerom
 - Universell utforming
 - Bærekraftstrategi med konkrete miljømål og - tiltak
 - Overordnet plan for inventar og kunst. Liturgisk inventar skal være inntegnet i søknadstegningene.
 - Plan for anskaffelse og plassering av orgel, inkl. vurdering av romakustikken for orgel og annen kirkemusikk.
- Prosjektorganisering
 - Byggherreorganisasjon inkl. organisering av SHA-arbeid i prosjektet
 - Brukerprosess, komiteer og brukergrupper som gir innspill til prosjektet
 - Involverte eksterne rådgivere
 - Tiltentk entreprisemodell i gjennomføringsfasen

Tegninger

Kirkeordningen § 23 fastsetter at Kirkerådet skal godkjenne tegninger. Det presiseres at de følgende omtalte tegninger av det nye kirkebygget med utomhusanlegg skal leveres som et minimum.

Målestokk oppgitt nedenfor er en anbefaling. De kan tilpasses når prosjektets størrelse eller kompleksitet tilsier det.

- Situasjonsplan / utomhusplan 1:500 (1:1000)
- Plantegninger av alle etasjer med ev mellomplan 1:100 (1:200), romnavn og romareal angis på tegning
- Møbleringsplan kirkerom og ev utvidelser 1:100
- Snittegninger gjennom bygg og tomt, vise terrengbearbeidelse 1:200
- Fasadetegninger 1:200
- 3D illustrasjoner utvendig: Skal vise byggets volumkomposisjon og plassering i terreng. Må ikke være presentasjonsbilder. Flere enkle renderings tatt rett fra arkitektmodellen kan være tilstrekkelig.
- 3D illustrasjoner innvendig: Skal vise romgeometri og -atmosfære for byggets hovedrom – kirkerom skal vises, illustrasjoner av kirketorg, menighetssal og andre rom kan legges ved dersom de er viktige for forståelsen av prosjektet

Tegningers kvalitet: Det skal leveres profesjonelt utformede tegninger som svarer til kommunens krav til tegninger ved søknad om rammetillatelse.

Kostnadsoverslag og finansieringsplan

Følgende dokumentasjon skal vedlegges søknaden:

- Kostnadsramme for prosjektet med presisering for hvilke kostnader iht NS 3453 som er inkludert – for eksempel byggekostnader, prosjekteringskostnader, kostnader for egen prosjektorganisasjon med mer.
- Usikkerhetsvurdering på søknadstidspunkt
- Opplysninger om system for risikostyring og prosjektets styringsramme
- Oppstilling av aktuelle tiltak ved store kostnadsoverskridelser, herunder eventuelle muligheter for nedskalering av prosjektet.
- Budsjett for byggeprosjektet som angir nivå på alle planlagte bidrag (kommune, kirkefond / gaver, ev. pengeinnsamling m.m.)
- Plan for fremtidig drift og bemanning av den nye kirken inkl. finansiering.
- Ved overdragelse av eksisterende kirke i soknets eie: Skriftlig bekreftelse fra kommunen på at den er kjent med sine fremtidige forpliktelser etter trossamfunnsloven § 14 andre ledd.

Oslo, 18. januar 2022

Ingrid Vad Nilsen
Kirkerådets direktør

Martin Reichenbach
kirkebyggrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.